

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра української філології і суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із навчальної роботи
Боднар
М. Боднар
31 серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ОСВІТИ НА ВОЛИНІ

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014.02 Середня освіта (Мова і література (польська))**

за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (польська))**

Кременець
2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української культури» для студентів з галузі 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.02 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Мова і література (польська)) за освітньо-професійною програмою бакалавра. – 31 серпня 2018 р. – 16 с.

Укладач: Собчук Володимир Дмитрович, кандидат історичних наук, доцент кафедри української філології і суспільних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін

Протокол №1 від 31 серпня 2018 р.

Завідувач кафедри О. В. Василюшин

1. ВСТУП

Анотація. Волинь як один з історичних країв України; джерела з історії освіти і школи в регіоні; культурно-освітні процеси на Волині від середньовіччя до сьогодення; ключові події історії освіти; найголовніші навчальні заклади краю; сучасні вітчизняні і зарубіжні дослідження культурно-освітніх процесів на Волині.

Зміст дисципліни: вступ до курсу; культурно-освітні процеси на Волині у середньовіччі і в ранній новий час; освіта і школа в регіоні в ХІХ – на початку ХХ ст.; освіта на Волині між двома світовими війнами; освіта і школа кін. 30-х рр. ХХ – поч. ХХІ ст.

Ключові слова: братська школа, Волинська гімназія, Волинська губернія, Волинська духовна семінарія, Волинська земля, Волинська область, Волинське воєводство, Волинський ліцей, Волинь, вчительська семінарія, двокласна школа, Добрилове Євангеліє, другокласна школа, духовна семінарія, духовне училище, Едукаційна комісія, ешива, жіноче єпархіальне училище, історичний край, кальвіністська школа, комерційне училище, конвікт, Кременецька граматика, Кременецький братський монастир, Кременецький ліцей, Кременецький педагогічний інститут, Кременецький учительський інститут, Луцька братська школа, Луцьке Євангеліє ХІV ст., Луцький псалтир 1384 р., освітній округ, Острозька академія, Острозька Біблія, парафіяльна школа, педагогіум, Пересопницьке Євангеліє, повітова школа, Радзивілівський літопис, социніанська школа, талмуд-тора, хедер, церковно-вчительська школа, церковнопарафіяльна школа, школа грамоти.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	<i>нормативна</i>	
Модулів – 2	за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова і література (польська)) Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр:	
		2-й	2-й
		Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	80 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 3,3	Вид контролю: залік		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи:

для денної форми навчання: 40% – 60%;

для заочної форми навчання – 11 % до 89 %.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета:

- 1) опанувати культурно-освітню спадщину Волині як одного з історичних країв України;
- 2) розвинути потребу і вміння аналізувати й оцінювати культурно-освітні процеси і явища та визначати їхнє місце в поступі цивілізації;
- 3) формувати регіональну й локальну ідентичність.

Завдання:

- 1) вивчити культурно-освітні процеси на Волині від давнини до сьогодення;
- 2) розвинути дослідницькі навички тлумачення фактів культурно-освітнього життя;
- 3) стимулювати інтерес до минулого для забезпечення інтелектуальним заняттям з метою уникання фрустрації;
- 4) прививати цінності, шановані в сучасному громадянському суспільстві.

Професійні компетентності, на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК3 Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.

ЗК4 Здатність до планування та розподілу часу.

ЗК5 Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН8. Демонструвати вміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері загальних і професійно-орієнтованих дисциплін при розв'язанні соціально-професійних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ВСТУП. ОСВІТА НА ВОЛИНІ ДО КІНЦЯ ХVІІІ СТ.

Тема 1.1. Вступ до курсу історії освіти на Волині

Предмет і завдання курсу.

Волинь як один з історичних країв України. Історичне районування України. Критерії районування. Територія Волині як історичного краю. Ядро і периферія краю. Назви краю.

Джерела з історії освіти і школи на Волині. Писемні джерела. Архівні документи. Мемуарна і художня література. Іконографічні джерела. Публікації джерел.

Дослідження з історії культурно-освітніх процесів на Волині.

Тема 1.2. Освіта і школа середньовічної Волині

Історичні умови культурно-освітніх процесів. Формування Волині як одного з історичних країв України. Державотворчі процеси в регіоні. Край у складі Русі. Утворення окремих князівств. Волинь у Галицько-Волинській державі. Волинь у Великому князівстві Литовському.

Поширення на Волині писемності та освіти. Витоки писемності і книжної мови слов'ян. Християнізація краю і поширення писемності. Матеріал для письма. Православні церкви і монастирі як осередки репродукування грамотності. Міські парафіяльні школи при католицьких костелах.

Книжна культура середньовічної Волині. Монастирі як осередки книгописання. Найвидатніші пам'ятки книжної культури краю. Добрилове Євангеліє 1164 р. Галицько-Волинський літопис XIII ст. Луцький псалтир 1384 р. Луцьке Євангеліє XIV ст. Радзивілівський літопис кін. XV ст. Пересопницьке Євангеліє 1556–1561 рр. Сучасні факсимільні видання пам'яток книжної культури Волині.

Тема 1.3. Освіта і школа ранньомодерної Волині

Історичні умови розвитку освіти. Волинь як складова частина Речі Посполитої. Адміністративно-територіальний устрій. Економічне і соціальне життя. Релігійне й культурне обличчя краю. Православна і Католицька церкви на Волині. Реформаційні рухи. Берестейська церковна унія і Волинь. Заснування нових монастирів. Поява книгодрукування. Спустошення Волині війнами середини й другої половини XVII ст. Волинь наприкінці XVII та у XVIII ст. Зміцнення позицій Католицької церкви. Посилення полонізації краю. Конфесійний характер освіти.

Православні школи. Домашня освіта. Парафіяльні школи. Монастирі як осередки освіти. Братські школи. Луцька братська школа. Школа і друкарня Кременецького братського монастиря. Шкільні підручники. «Буквар» Івана Федорова. «Граматики» Мелетія Смотрицького. Кременецька грамика. Грамотність населення.

Острозький культурно-освітній осередок. Василь-Костянтин Острозький. Острозька академія. Видавнича діяльність острозького осередку. Острозька Біблія.

Унійні школи на Волині. Кафедральна школа. Культурно-освітня діяльність василіанських монастирів. Типи монастирських шкіл. Почаївський монастир як культурно-освітній осередок Волині. Початкові парафіяльні школи.

Освітня діяльність Католицької церкви. Парафіяльні школи. Освітня діяльність чернечих орденів. Кременецький францисканський монастир і його школа. Луцький, Острозький і Кременецький єзуїтські колегіуми.

Протестантські освітні заклади. Кальвіністські школи. Социніанські школи. Академія в Киселині. Протестантська школа в Гощі.

Освіта в єврейських громадах Волині. Євреї як етноконфесійна група населення краю. Система єврейських шкіл (хедер, талмуд-тора і єшива).

Школи Едукаційної комісії. Система закладів освіти (головна та окружні і підокружні школи). Окружна школа в Кременці.

Освітні подорожі волиняків. Вихідці з Волині в університетах Європи та Замоїській і Києво-Могилянській академіях.

Змістовий модуль 2

ОСВІТА НА ВОЛИНІ В ХІХ – на початку ХХІ ст.

Тема 2.1. Освіта і школа на Волині в ХІХ – на початку ХХ ст.

Історичні умови розвитку освіти. Доля Волині під час поділів Речі Посполитої. Адміністративно-територіальний поділ, економічне життя і соціальний устрій краю в Російській імперії. Польське повстання 1830–1831 рр. на Волині та його наслідки. Модернізаційні процеси кінця ХІХ – початку ХХ ст. Русифікація краю.

Система освіти в Російській імперії. Освітня реформа початку ХІХ ст. Навчальні округи. Система закладів освіти (початкові школи, повітові училища, гімназія та університет).

Волинська гімназія і Волинський ліцей у Кременці (1805–1833). Тадеуш Чацький і Гуго Колонтай як творці Волинських Афін. Матеріальне забезпечення закладів освіти. Структура гімназії і ліцею. Школа присяжних геометрів. Школа практичних механіків. Бібліотека і друкарня. Навчальний план гімназії і ліцею. Педагогічний персонал. Учнівський колектив і його життя. Конвікти. Перетворення Кременця в провідний осередок культурно-освітнього життя Правобережної України. Ліквідація ліцею.

Церковні заклади освіти. Волинська духовна семінарія. Навчальний план закладу. Педагогічний персонал. Семінарія і краєзнавчий рух на Волині. Микола Теодорович. Чоловічі духовні училища. Волинське жіноче училище духовного відомства в Житомирі. Волинське жіноче єпархіальне училище в Кременці. Церковнопарафіяльні школи. Двокласні школи.

Професійна освіта. Сільськогосподарські школи в селах Лідихів і Білокриниця. Кременецьке комерційне училище.

Підготовка вчителів народних шкіл. Положення 1870 р. про вчительські семінарії. Острозька і Дедеркальська вчительські семінарії. Волинська єпархіальна церковно-вчительська школа. Другокласні церковно-вчительські школи.

Тема 2.2. Освіта на Волині між двома світовими війнами

Загальна характеристика періоду. Волинь під час Першої світової війни і революції. Поділ Волині на польську і радянську частини. Адміністративно-

територіальний устрій краю. Модернізаційні процеси на Волині та наслідки їх.

Культурно-освітні процеси на Волині в умовах Першої світової війни і революції (1914–1920). Зміни в системі освіти, запроваджені Тимчасовим урядом. Українізація навчальних закладів. Гімназія в Кременці.

Освіта на Волині в складі Польщі (1921–1939). Система навчальних закладів міжвоєнної Польщі. Полонізація освіти. Кременецький ліцей. Матеріальне забезпечення закладу. Навчальний план. Склад учителів та учнів. Приватні навчальні заклади. Українські гімназії. Волинська духовна семінарія в Кременці.

Освіта на Волині під владою більшовиків (1921–1941). Запровадження радянської системи освіти. Мережа навчальних закладів. Ліквідація неписьменності.

Тема 2.3. Освіта і школа на Волині кін. 30-х рр. XX – поч. XXI ст.

Культурно-освітні процеси в регіоні під час Другої світової війни. Радянізація освіти і школи Західної Волині (вересень 1939 – червень 1941 рр.). Реорганізація системи освіти. Українізація освіти. Відкриття вчительських інститутів. Кременецький учительський інститут. Політика німецьких окупантів у галузі освіти і школи. Освіта в умовах розгортання на Волині руху Опору.

Освіта на Волині в середині й другій половині XX ст. Ліквідація наслідків війни і завершення радянізації. Система освіти. Розширення мережі вищих навчальних закладів. Підготовка педагогічних кадрів. Педагогічні інститути в Кременці і Луцьку. Педагогічні училища. Кременецьке педагогічне училище.

Культурно-освітні процеси в регіоні в умовах незалежної України. Розширення мережі вищих навчальних закладів. Острозька академія. Відродження вищої школи в Кременці.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ВСТУП. ОСВІТА НА ВОЛИНІ ДО КІНЦЯ ХVІІІ СТ.												
<i>Тема 1.1. Предмет і завдання курсу</i>	9	2	2	–	–	5	17	2	2			13
<i>Тема 1.2. Освіта і школа середньовічної Волині</i>	9	2	2	–	–	5	13					13
<i>Тема 1.3. Освіта і школа ранньомодерної Волині</i>	18	4	4	–	–	10	13					13
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	–	–	20	43					39
Змістовий модуль 2. ОСВІТА НА ВОЛИНІ В ХІХ – на початку ХХІ ст.												
<i>Тема 2.1. Освіта і школа на Волині в ХІХ – на поч. ХХ ст.</i>	18	4	4	–	–	10	15	2				13
<i>Тема 2.2. Освіта на Волині між двома світовими війнами</i>	9	2	2	–	–	5	13					13
<i>Тема 2.3. Освіта і школа на Волині кінця 30-х рр. ХХ – початку ХХІ ст.</i>	9	2	2	–	–	5	17	2	2			15
<i>Підсумкове заняття</i>	4	2	2	–	–	–						
Разом за змістовим модулем 2	40	10	10	–	–	20						
Усього годин	76	18	18	–	–	40	47	4	2			41
Модуль 2												
Індивідуальне науково-дослідне завдання	16	–	–	–	16	–						
Усього годин	90	18	18	–	16	40	90	6	4			80

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу	2
2	Освіта і школа середньовічної Волині	2
3–4	Освіта і школа ранньомодерної Волині	4
5–6	Освіта і школа на Волині в ХІХ – на початку ХХ ст.	4
7	Освіта на Волині між двома світовими війнами	2
8	Освіта і школа на Волині кін. 30-х рр. ХХ – поч. ХХІ ст.	2
9	Підсумкове заняття	2

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу	9
2	Освіта і школа середньовічної Волині	9
3	Освіта і школа ранньомодерної Волині	9
4	Освіта і школа на Волині в ХІХ – на початку ХХ ст.	9
5	Освіта на Волині між двома світовими війнами	9
6	Освіта і школа на Волині в кін. 30-х рр. ХХ – на поч. ХХІ ст.	9
	Разом	54

Самостійна робота є формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Вона передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів, розвитку їх самостійного мислення та формування вмінь науково-дослідницької діяльності. Самостійна робота також передбачає здійснення контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу та надання їм методичної допомоги зі сторони викладача.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу, критичне осмислення основної та додаткової літератури, першоджерел
- вивчення тем, що винесені на самостійне опрацювання
- укладання таблиць, схем, відеопрезентацій тощо.

8. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

- «відмінно» - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, чітко володіє понятійним апаратом, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань;

- «добре» - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, орієнтується в понятійному апараті, спостерігаються незначні труднощі у формулюванні висновків;

- «задовільно» - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями навчальної дисципліни, студент використовує знання в стандартних ситуаціях;

- «незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів дисципліни.

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювання писемного джерела з історії освіти на Волині.

2. Історичний портрет культурно-освітнього діяча регіону (за вибором) обсягом 3–4 стор. (сторінка – 300–320 слів комп'ютерного набору 14-м кеглем через 1,5 інтервалу).

3. Огляд публікацій із проблематики історії освіти обсягом 3–4 стор.

4. Історія навчального закладу (за вибором).

5. Повідомлення на студентську наукову конференцію за результатами власного дослідження з історії освіти на Волині обсягом 3–4 стор.

1. Опрацювання архівного джерела з історії освіти на Волині.

2. Острозька академія очима сучасних дослідників.

3. Братські школи Волині в контексті епохи.

4. Єзуїтські навчальні заклади на Волині.

5. Волинська гімназія в Кременці.

6. Волинська духовна семінарія.

7. Жіноче єпархіальне училище в Кременці.

8. Кременецьке духовне училище.

9. Міжвоєнний Кременецький ліцей.

10. Карта освітніх осередків району (за вибором).

11. Навчання в населеному пункті під час Другої світової війни (за вибором).

12. Навчання в населеному пункті в середині й другій полов. 40-х рр. ХХ ст. (за вибором)

13. Історія навчального закладу (за вибором).

14. Історичний портрет культурно-освітнього діяча регіону (за вибором).

15. Порівняльна характеристика освіти під владою Польщі та під більшовиками.

16. Шкільні роки відомого історичного діяча регіону (за вибором).

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння

студентом навчального матеріалу проблемного характер враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

1 бал – студент має початковий рівень знань і не виявляє інтерес до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – студент виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – студент знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів – студент має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали;

6 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – студент самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв'язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – студент уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – студент уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну учбову діяльність;

11 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

12 балів – студент вміє ставити й розв’язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; активно розвиває свої обдарування та нахили; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція-діалог, проблемний виклад матеріалу, дискусія, пояснення; аналітична робота з науковими текстами; вирішення проблемних ситуацій та світоглядних завдань.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання, оцінка самостійної та індивідуальної роботи, усне опитування, колоквіум, бесіда-опитування, підсумкове тестування, залік.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота						ІНДЗ	сумковий тест	Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	12	40	100
6	6	12	18	6	6			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	задовільно	
60 – 66	E		

35– 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, у системі КТС);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- електронні версії інформаційного забезпечення зі списку рекомендованої літератури (базової та допоміжної);
- відео-презентації до семінарських занять.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ, 2006.
2. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посібн. Київ, 2006.

Допоміжна

До всього курсу

1. Верстюк В. Ф., Дзюба О. М., Репринцев В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. 2-е вид., доповн., доопрац. Київ, 2005.
2. Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви / У 4 т., 5 кн. Київ, 1998. Енциклопедія історії України / в 11 т. Київ, 2003–2016.
3. Історія української культури / у 5 т., 9 кн. Київ, 2001–2012.

4. Релігія і церква в історії Волині : збірн. наук. пр. Кременець, 2007. Слово про Кременець. Жовква 2013.
5. Студії і матеріали з історії Волині. 2012. Кременець, 2012. Студії і матеріали з історії Волині. 2013. Кременець, 2015.
6. Чернихівський Г. І., Легкун О. Г. Портрети пером : статті, есеї, рецензії. Кн. 2. Кременець; Тернопіль, 2003.

До змістового модуля 1

1. Горін С. Монастирі Західної Волині (друга половина XV – перша половина XVII століть).– Львів, 2007.
2. Гудзяк Б. Криза і реформа: Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії / пер. з англ. – Львів, 2000.
3. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002.
4. Києво-Могилянська академія в іменах, XVII – XVIII ст. : Енцикл. вид. – Київ, 2001.
5. Острозька академія XVI – XVII століття : Енциклопедія. – Острог, 2011.
6. Собчук В. Від коріння до крони : Дослідження з історії князівських і шляхетських родів Волині XV – першої половини XVII ст. – Кременець, 2014.
7. Фрис В. Я. Історія кириличної рукописної книги в Україні X – XVIII ст. – Львів, 2003.
8. Ярошинський О. Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст. – Київ, 2005.
9. Litak S. Parafie w Rzeczypospolitej w XVI – XVIII wieku : Struktura, funkcje społeczno-religijne i edukacyjne. – Lublin, 2004.

До змістового модуля 2

1. Волинські Афіни. 1805–1833 : збірн. наук. пр. – Тернопіль, 2006.
2. «Волинські Афіни» – між історією і сучасністю. – Olsztyn ; Кременець, 2015.
3. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918–1920 : Док. і матеріали / у 2 т. – Київ, 2006.
4. Крамар Ю. В. Західна Волинь 1921–1939 рр.: національно-культурне та релігійне життя. – Луцьк, 2015.
5. Перерва В. С. Церковні школи в Україні (кінець XVIII – поч. XX ст.): забутий світ. – Біла Церква, 2014. – Т. 1: Загальна частина.
6. Прищеп О. Міста Волині у другій половині XIX – на початку XX ст. Рівне, 2010.
7. Шмит А. Кременецький ліцей як зразок просвітницької моделі школи на території України у першій половині XIX століття. – Кременець, 2012.
8. Danowska E. Tadeusz Czacki 1765–1813. Na pograniczu epok i ziem. – Kraków, 2006.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- 1) Бібліотека Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
- 2) Бібліотека Кременецького краєзнавчого музею
- 3) Вебсайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
- 4) Електронна бібліотека Ін-ту історії України НАН України: <http://resource.history.org.ua/>
- 5) Електронна бібліотека «Чтиво»: <http://www.chtyvo.org.ua>
- 6) Електронна бібліотека «Діаспоріана»: <http://diasporiana.org.ua>
- 7) Електронна бібліотека «Культура України»: <https://elib.nlu.org.ua>
- 8) Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія»: <https://uk.wikipedia.org>